

Sygn. akt I UK 72/15

POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania A. Spółki jawnej w B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Białymstoku
z udziałem zainteresowanych: A. G. i M. W.
o ustalenie nieistnienia ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 listopada 2015 r.,
skargi kasacyjnej A. Spółki jawnej w B. od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Białymstoku
z dnia 21 października 2014 r., sygn. akt III AUa 353/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku
wyrokiem z dnia 25 listopada 2013 r. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddziału w Białymstoku z dnia 22 marca 2013 r. w ten sposób, że
stwierdził, iż A. Spółka jawna w B. nie jest płatnikiem składek na obowiązkowe
ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne M. W. za luty, maj,
październik, grudzień 2009 r., styczeń, marzec, kwiecień, maj 2010 r. oraz maj i
lipiec 2011 r. z tytułu umowy zlecenia zawartej pomiędzy M. W. (dalej jako
ubezpieczony) a Agencją Handlową, której właścicielem jest A. G. (dalej jako
zainteresowany), oddalił odwołanie w pozostałej części oraz zniósł wzajemnie
między stronami koszty zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokiem z dnia 21 października 2014 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie, oddalił apelację A. Spółki jawnej w B. oraz orzekł o kosztach procesu.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła odwołująca się A. Spółka jawna w B., zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy. Odwołująca się wniosła także o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania za wszystkie instancje oraz przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku odwołująca się zarzuciła naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie: 1) art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm., obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) w związku z art. 4 ust. 2 lit. a, art. 17 ust. 1, art. 18 ust. 1, art. 18 ust. 1a tej ustawy oraz w związku z art. 3, art. 22 i art. 29 k.p.; 2) art. 18 ust. 1 w związku z art. 18 ust. 1a, art. 4 pkt 9 oraz art. 21 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.); 3) art. 17 ust. 1 w związku z art. 4 pkt 2 lit. a w związku z art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; 4) art. 17 ust. 1 w związku z art. 17 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; 5) art. 78, art. 80, art. 84, art. 87 i art. 87¹ k.p.; 6) art. 85 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych (Dz.U. Nr 164, poz. 1027 ze zm.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został uzasadniony wystąpieniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które sprowadza się do odpowiedzi na pytania:

1) czy wyinterpretowanie pojęcia płatnika możliwe jest na podstawie regulacji prawnej (art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), która w ogóle nie odnosi się do pojęcia płatnika, z pominięciem zasad techniki prawodawczej;

2) czy płatnikiem w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (art. 4 pkt 2 lit. a i art. 18 ust. 1a) może być podmiot, który z uwagi na brak wężła obligacyjnego nie ma obowiązku wypłaty wynagrodzenia, o którym mowa w art. 22 k.p., przy przyjęciu, że określenie pracodawcy na gruncie ustawy systemowej należy pojmować w znaczeniu, jakie nadaje mu art. 3 k.p., oraz czy wystarczającą cechą autoryzującą stronę podmiotową stosunku pracy jest świadczenie pracy na rzecz danego podmiotu, z pominięciem istnienia zasadniczego obowiązku tego podmiotu (pracodawcy), jakim jest wypłata wynagrodzenia, i woli stron co do warunków wykonywania danych świadczeń uzewnętrzniionych w treści umowy o pracę (art. 29 k.p.);

3) czy pojęcie płatnika składek na gruncie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych może być interpretowane z pominięciem definicji przychodu, która kwalifikuje przychód jako przychód w rozumieniu ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 361 ze zm.), osiągany przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, tj. fizycznie przez niego wypłacony (§ 1 rozporządzenia, art. 4 pkt 2a, art. 18 ust. 1, art. 18 ust. 1a ustawy systemowej) oraz z pominięciem obowiązków płatnika określonych w art. 17 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych;

4) czy zleceniodawca, który zawarł umowę zlecenia z pracownikiem swojego kontrahenta w warunkach art. 8 ust. 2a *in fine* ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zwolniony jest z wszelkich zobowiązań płatnika wynikających z tej ustawy, w tym obowiązków zgłoszeniowych, rejestracyjnych i finansowych (opłacanie składek) w związku z przyjęciem, że płatnikiem składek (a zatem podmiotem, na którym ciążyą wymienione obowiązki) w sytuacji opisanej w art. 8 ust. 2a *in fine* ustawy jest pracodawca, z którym zleceniobiorca pozostaje w stosunku pracy;

5) czy pracodawca, wykonując nałożony na niego orzeczeniem sądowym obowiązek wynikający z przyjętej wykładni art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, nie narusza obowiązku wypłaty wynagrodzenia ustalonego w umowie o pracę (art. 78, 80, 84 k.p.), w przypadku, gdy uwzględni wynagrodzenie z tytułu umowy zlecenia zawartej z podmiotem trzecim w podstawie

wymiaru składek, a wysokość należnych składek, w części, którą pokrywa ubezpieczony (pracownik), a zatem w części, którą pracodawca może potrącić z wynagrodzenia pracownika (tak uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09), spowoduje, że kwota netto wynagrodzenia (tzw. do wypłaty) będzie niższa niż ustalona w umowie o pracę z pracownikiem; czy składki z tytułu ubezpieczeń społecznych mogą być rozliczane w trybie potrącenia, z naruszeniem art. 87 i art. 87¹ k.p.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance wystąpienia w sprawie istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). W ocenie Sądu Najwyższego przesłanka ta w istocie nie występuje.

Zagadnienie prawne, uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy, wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny – tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu, 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą – tak, aby udzielenie odpowiedzi na postawione pytanie ułatwiło sądowi odwoławczemu podjęcie decyzji jurysdykcyjnej co do istoty sprawy, 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście poważne wątpliwości, ze względu na użycie przez ustawodawcę przymiotnika kwalifikującego „istotne”. W sprawie nie występuje więc istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., jeżeli ocena sformułowanego przez skarżącego problemu jest jednoznaczna (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2007 r., I PK 220/07,

LEX nr 864044). Ponadto, nie można uznać, aby w sprawie występowało zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prawnej przedstawianej przez skarżącego, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522 oraz z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Prezentowane przez odwołującą się w skardze kasacyjnej zagadnienia prawne nie spełniają wyżej wymienionych kryteriów, ponieważ kwestie w nich podniesione były już wielokrotnie i jednolicie rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy w wyrokach powoływanych przez odwołującą się, a także w kolejnych wyrokach Sądu Najwyższego (por. wyroki: z dnia 6 lutego 2014 r., II UK 279/13; z dnia 3 kwietnia 2014 r., II UK 399/13; z dnia 6 maja 2014 r., II UK 442/13; z dnia 23 maja 2014 r., II UK 445/13; z dnia 4 czerwca 2014 r., II UK 447/13 oraz II UK 482/13).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania odwołująca się kwestionuje przyjętą przez Sąd Najwyższy wykładnię przepisów odnoszących się do pojęcia pracodawcy i płatnika składek na gruncie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, prezentowaną we wcześniejszych orzeczeniach i zmierza do zmiany dotychczasowej linii orzeczniczej, prezentując własną argumentację. Okoliczność ta nie stanowi jednakże wystarczającego uzasadnienia do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w sytuacji, gdy nie występują wątpliwości lub rozbieżności co do wykładni przepisów, utrwalonej w orzecznictwie Sądu Najwyższego, na podstawie których konstruowane jest istotne zagadnienie prawne. Prezentowana przez odwołującą się argumentacja, mająca uzasadniać zmianę dotychczasowej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie interpretacji terminów pracodawcy i płatnika składek na gruncie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wykracza nie tylko poza przedmiot sprawy, w której wniesiona została skarga kasacyjna, ale również poza stan faktyczny stanowiący podstawę zaskarżonego nią rozstrzygnięcia.

Wykładnia art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych została dokonana w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09 (OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46). Sąd Najwyższy w powoływanej uchwale orzekł, że z art. 18 ust. 1a ustawy można wyprowadzić logiczne rozumowanie, iż w odniesieniu

do pracowników (w rozumieniu art. 8 ust 2a ustawy) płatnikiem składek jest pracodawca, a przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej „uwzględnia się” w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy. Ustalając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy, pracodawca powinien zsumować wynagrodzenie z umowy cywilnoprawnej z wynagrodzeniem ze stosunku pracy. Przyjęcie powyższej konstrukcji jest uzasadnione zarówno w sytuacji, gdy pracodawca sam zawarł z pracownikiem umowę cywilnoprawną, jak i w momencie, gdy umowa taka zawarta została z innym podmiotem (osobą trzecią), lecz praca w ramach tej umowy jest lub była świadczona na rzecz pracodawcy. Obowiązki płatnika powinny bowiem ciążyć na podmiocie, na rzecz którego praca jest faktycznie świadczona i który uzyskuje jej rezultat, unikając jednocześnie obowiązków i obciążeń wynikających z przepisów prawa pracy. Należy podkreślić, że osoba trzecia, będąca zlecającym w umowie cywilnoprawnej zawartej z pracownikiem nie jest w stanie wykonać operacji uwzględnienia w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy przychodu uzyskiwanego z tytułu umowy cywilnoprawnej, przewidzianej w art. 18 ust. 1a. Potencjalnie bowiem zlecający może nie mieć świadomości, że zleceniobiorca jest pracownikiem podmiotu, dla którego świadczy usługi w ramach własnej umowy. Podsumowując ten wątek rozważań, Sąd Najwyższy stwierdził, że pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy o dzieło zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, chorobowego i wypadkowego z tytułu tej umowy.

Postawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pytanie dotyczące tego, który z podmiotów pracodawca czy strona umowy cywilnoprawnej zawartej z pracownikiem jest płatnikiem składek, zostało rozstrzygnięte jednoznacznie w przywoływanej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09. Przymiot płatnika składek przypisano pracodawcy, którego pracownik wykonuje na rzecz swojego pracodawcy pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią. Poglądy te zostały potwierdzone w późniejszych wyrokach Sądu Najwyższego (por. m.in. wyroki: z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727 oraz z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22,

poz. 266). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09 uznał, że prezentowana wykładnia art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych pozostaje aktualna w sytuacji, gdy pracownik wykonuje na rzecz swojego pracodawcy pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z osobą trzecią.

Dla celów ubezpieczeń społecznych zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak, jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego jedynie pracownika z pracodawcą (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2014 r., II UK 279/13, LEX nr 1436176). Zatem pojęcie pracodawcy jako płatnika składek jest w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych szersze niż na gruncie Kodeksu pracy. Z kolei w wyroku z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, Sąd Najwyższy przyjął, że pracodawca (w rozumieniu art. 3 k.p.) jest z mocy art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych płatnikiem składek za pracowników pozostających z nim w stosunku pracy i jednocześnie wykonujących na jego rzecz pracę w ramach umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią (art. 8 ust. 2a tej ustawy). W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy obszernie uzasadnił pogląd, zgodnie z którym płatnikiem składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne pracowników wykonujących na rzecz pracodawcy pracę na podstawie umów cywilnoprawnych jest pracodawca również w sytuacji, gdy umowa cywilnoprawna została zawarta przez pracownika z osobą trzecią. W rozumieniu art. 9 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stosunek pracy jest bezwzględnym tytułem ubezpieczeń, gdyż nigdy nie może dojść do zwolnienia z obowiązku ubezpieczenia osoby mającej status pracownika. Jednocześnie ustawodawca wprowadził normatywny prymat tego tytułu ubezpieczenia, albowiem w razie zbiegu tytułu pracowniczego z innym pracownik podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tylko z racji pozostawania w stosunku pracy. W tym kontekście należy wyjaśnić znaczenie pojęcia „pracownika” jako podmiotu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2015 r., I UK 532/14, niepublikowane). Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie definiuje samodzielnie pojęcia pracownika, lecz odsyła do art. 2 k.p. Zakres pojęcia „pracownika”,

korespondujący z przepisami prawa pracy, uległ rozszerzeniu na gruncie art. 8 ust. 2 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z tym przepisem, za pracownika uważa się także osobę, która wykonuje pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. W doktrynie akcentowane jest użycie przez ustawodawcę konstrukcji „uznania za pracownika”. Uznanie za pracownika zawarte w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ma zastosowanie tylko na gruncie tego aktu, ale zarazem we wszystkich jego unormowaniach. Nie jest uzasadnione zawężanie skutków konsekwencji prawnych omawianego przepisu tylko do skutków wynikających z art. 6, art. 11, art. 12 oraz art. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, dotyczących istnienia obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowego, chorobowego i wypadkowego takiej osoby, a także nadrzędności tego tytułu ubezpieczeń nad innymi. Konstrukcja „pracownika” przyjęta przez ustawodawcę dotyczy całej regulacji ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a więc także m. in. podstawy wymiaru i wysokości składek oraz obowiązków płatnika w zakresie obliczania i opłacania składek, a następnie przekazywania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych imiennych raportów. Skutki prawne uznania za pracownika, w sferze podlegania ubezpieczeniom społecznym są daleko idące. Jeszcze przed wprowadzeniem do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych art. 8 ust. 2a w judykaturze przyjmowano istnienie obowiązku łącznego traktowania w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne przychodów z umów o pracę i dodatkowych umów cywilnoprawnych zawieranych przez pracodawców z własnymi pracownikami, jeśli w ramach tych ostatnich umów pracownicy wykonywali – poza obowiązującym ich czasem pracy – te same obowiązki, które składały się na treść łączących strony stosunków pracy (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 1994 r., I PZP 13/94, OSNAPiUS 2000 nr 3, poz. 39 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2000 r., II UKN 614/99, OSNAPiUS 2002 nr 1, poz. 23 i postanowienie z dnia 18 listopada 1997 r., II UKN 326/97, OSNAPiUS 1998 nr 17, poz. 521). Ten sam punkt widzenia należy odnieść

do sytuacji zatrudnienia pracownika na podstawie umowy cywilnoprawnej przez osobę trzecią w razie wykonywania pracy na rzecz pracodawcy.

Celem wprowadzenia art. 8 ust 2a do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych było ograniczenie wykorzystywania przez pracodawców umów cywilnoprawnych do zatrudniania swoich pracowników dla realizacji tych samych zadań, które wykonywane są w ramach łączącego strony stosunku pracy, by ominąć ograniczenia, które wynikają z ochronnych przepisów prawa pracy i uniknąć obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne. Działanie to miało również zabezpieczyć pracowników przed skutkami przekazywania pracowników przez pracodawcę innym podmiotom, które zatrudniają pracowników w ramach umów cywilnoprawnych nieobjętych obowiązkiem ubezpieczeń społecznych (umowa o dzieło) lub zwolnionych z tego ubezpieczenia w przypadku zbiegu ze stosunkiem pracy (umowa agencyjna, umowa zlecenie lub inna umowa o świadczenie, do której stosuje się przepisy o zleceniu).

Przyjęcie konstrukcji szerokiego rozumienia pracownika na gruncie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zatem objęcie definicją pracownika, na potrzeby ww. ustawy, nie tylko pracowników w znaczeniu przepisów Kodeksu pracy, lecz także osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych oznacza jednocześnie rozszerzenie prawniczego tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym. Tytułem tym jest już bowiem nie tylko stosunek pracy, a staje się - w okolicznościach opisanych hipotezą art. 8 ust. 2a - szersza więź między pracownikiem a pracodawcą, a także między pracownikiem, pracodawcą i osobą trzecią. Regulacja z art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie służy bynajmniej objęciu także tej grupy zawodowej powszechnym systemem ubezpieczeń społecznych, gdyż poza wykonawcami dzieła, osoby wymienione w przywoływanym artykule są, z mocy art. 6 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy, objęte obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym. W konsekwencji umowy cywilnoprawne zawarte z lub wykonywane na rzecz własnego pracodawcy nie stanowią samodzielnych tytułów obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym pracowników, o którym mowa w art. 8 ust. 2a ustawy. Nie występuje także zbieg tytułów ubezpieczenia społecznego z art. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Norma art. 8 ust. 2a ustawy

wykreowała szerokie pojęcie „pracownika”, ale także szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Tytułem tym jest stosunek pracy, mający podstawowe znaczenie w układzie warunkującym powstanie obowiązku ubezpieczeń społecznych, oraz dodatkowo umowa cywilnoprawna zawarta przez pracownika z pracodawcą lub z osobą trzecią, ale wykonywana na rzecz pracodawcy. Przyjęcie powyższej konstrukcji powoduje przypisanie pracodawcy roli płatnika składek także w odniesieniu do tej części przychodów pracownika, których źródłem jest umowa cywilnoprawna.

Hipoteza art. 8 ust. 2a obejmuje zarówno sytuację, w której oba stosunki (pracy i cywilnoprawny) dotyczą tych samych podmiotów, a zatem, gdy pracodawca jest zarówno zleceniodawcą, jak i taką, w której istniejący stosunek pracy nakłada się na stosunek cywilnoprawny pomiędzy pracownikiem i osobą trzecią, na podstawie którego pracownik świadczy pracę na rzecz pracodawcy. W drugim z opisanych przypadków rzeczywistym beneficjentem pracy świadczonej przez pracownika- zleceniobiorcę jest pracodawca. Objęte hipotezą normy art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dwie sytuacje faktyczne, w których może się znaleźć adresat tego przepisu mają, z punktu widzenia skutków opisanych dyspozycją omawianej normy prawnej, charakter równorzędny. Co z tego zatem wynika, konsekwencje prawne na gruncie ww. ustawy, będące skutkiem realizacji takich umów, muszą być takie same, gdyż dla celów ubezpieczeń społecznych wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą lub też z osobą trzecią, ale wykonywanych na rzecz pracodawcy jest traktowane jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego jedynie pracownika z pracodawcą.

Brak w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych przepisów upoważniających do przyjęcia tezy o możliwości różnicowania pojęcia płatnika składek w odniesieniu do sytuacji faktycznych przewidzianych w art. 8 ust. 2a ustawy i przyjęcia, że w przypadku zawarcia umowy cywilnoprawnej z własnym pracodawcą należy tę osobę traktować jako pracownika osoby, z którą łączy ją stosunek pracy, a w przypadku zawarcia umowy cywilnoprawnej z podmiotem trzecim, w ramach której praca jest świadczona na rzecz macierzystego pracodawcy, należy taką osobę uważać za pracownika zleceniodawcy.

W art. 4 pkt 2 lit. a-z ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wymieniono enumeratywnie wszystkie podmioty mające status płatnika składek, choć pojęcie to nie jest w ustawie zdefiniowane, jednakże całokształt unormowań tego aktu uzasadnia wnioskowanie, iż płatnikiem jest osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna zobowiązana do comiesięcznego obliczania, pobierania i przekazywania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składek na ubezpieczenie ze środków ubezpieczonego oraz własnych lub będących w jej dyspozycji. W myśl art. 4 pkt 2a ustawy, jednym z tych płatników jest pracodawca, które to pojęcie nie jest w ww. ustawie definiowane autonomicznie. Należy zatem, dla potrzeb omawianego aktu stosować rozumienie terminu „pracodawca” w znaczeniu, jakie nadaje mu art. 3 k.p. Tak definiowany pracodawca jest płatnikiem składek dla wszystkich pracowników w rozumieniu tego aktu, w tym także dla pracowników pozostających z nim w stosunku pracy i jednocześnie wykonujących na jego rzecz pracę w ramach umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią.

Regulacja podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, zawarta w art. 18 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz odesłanie z art. 20 ust. 1, dotyczące ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego, także przemawia za słusznością powyższego poglądu. Skoro sytuacje prezentowane w art. 8 ust. 2a ustawy dotyczą szeroko ujętego pracowniczego tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, to art. 20 ust. 1a ustawy zawiera nakaz - w odniesieniu do osób, które przepis ten wymienia - uwzględnienia w podstawie wymiaru składek również przychody z tytułu umów cywilnoprawnych. A zatem w przypadku pracowników, o których mówi art. 8 ust. 2a ustawy, podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne jest łączny przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, uzyskany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy i umów cywilnoprawnych. Zgodnie zaś z art. 17 ust. 1 ustawy obowiązkiem płatnika (w tym wypadku pracodawcy) jest obliczanie, rozliczanie i przekazywanie składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, w tym przytoczone, obszerne fragmenty uzasadnień wydawanych wcześniej wyroków w analogicznych sprawach, a także przy braku przekonującej argumentacji, przemawiającej za ewentualną

zmianą dotychczasowej linii orzeczniczej Sąd Najwyższy stwierdza, że wniesiona w niniejszej sprawie skarga kasacyjna nie zasługuje na przyjęcie jej celem merytorycznego rozpoznania.

Brak jest również podstaw, aby przyjąć, że prezentowane w pkt 5 wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zagadnienie jest „istotnym zagadnieniem prawnym” w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Problem prezentowany przez odwołującą się, który dotyczy obowiązków płatnika składek i wątpliwości na tle powoływanych przez nią przepisów Kodeksu pracy, odnoszących się do ochrony wynagrodzenia za pracę i zakazu potrąceń, jest elementem argumentacji, pozostającym w oderwaniu od istoty rozpoznawanej sprawy, który uzasadniać ma zmianę stanowiska, w zakresie interpretacji pojęcia pracodawcy i płatnika składek na gruncie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, prezentowanego w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego. Tak sformułowany problem, ze względu na jego jednoznaczną ocenę we wcześniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2007 r., I PK 220/07, LEX nr 864044). Podnoszone przez odwołującą się argumenty, zmierzające do twierdzenia, że potrącenie należnych składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu zawartej z podmiotem trzecim umowy cywilnoprawnej wywoła skutek, w postaci wypłaty pracownikowi wynagrodzenia niższego, niż zostało przewidziane w umowie o pracę, a także pytanie czy składki z tytułu ubezpieczenia społecznego mogą być rozliczane w trybie art. 87 i art. 87¹ k.p., nie znajdują uzasadnienia w treści przepisów prawa pracy. Potrącenie przez pracodawcę z wynagrodzenia pracownika składek z tytułu ubezpieczenia społecznego jest jego obowiązkiem, wynikającym z przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie bowiem z art. 46 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy. Nie jest zatem uzasadnione, aby ten obowiązek pracodawcy (płatnika składek) rozważać w kontekście zakazu potrąceń z wynagrodzenia w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy. Z art. 87 k.p., który określa zasady i zamknięty katalog potrąceń z

wynagrodzenia za pracę wynika, że obciążające pracownika składki na ubezpieczenia społeczne podlegają odliczeniu z wynagrodzenia za pracę. Pracodawca ma zatem ustawowy obowiązek obliczyć składki i przekazać je do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Niezasadne jest w tym kontekście podnoszenie potrzeby dokonania wykładni oczywistego w swej treści art. 87 i art. 87¹ k.p. oraz próba formułowania istotnego zagadnienia prawnego na gruncie tych przepisów.

Wskazać również należy, że Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych w analogicznych sprawach, między innymi postanowieniami: z dnia 13 listopada 2014 r., I UK 349/14, I UK 350/14 i I UK 370/14, z dnia 13 stycznia 2015 r., I UK 377/14, I UK 417/14 i I UK 418/14, z dnia 1 kwietnia 2015 r., I UK 419/14, I UK 423/14 i I UK 438/14, z dnia 19 maja 2015 r., I UK 439/14, I UK 440/14 i I UK 445/14, z dnia 27 maja 2015 r., I UK 459/14, I UK 467/14 i I UK 487/14, z dnia 12 czerwca 2015 r., I UK 500/14, I UK 501/14, I UK 502/14, I UK 504/14, I UK 505/14, I UK 506/14 i z dnia 12 sierpnia 2015 r., I UK 532/14.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.